

ЖЕРТВА ЛИ Е КУБА НА АМЕРИКАНСКИТЕ АМБИЦИИ?

Владислава Тодорова¹

Още от началото на своето съществуване Куба привлича вниманието на САЩ и неговите завоевателни желания. САЩ гледат на Куба като на част от своята територия и години на ред се борят, както за влияние, така и за териториални придобивки. Но с годините подобни отношения се превръщат в конфликт между двете държави и в следствие и на сцената на международните отношения. По този начин години на ред Куба търпи несправедливостите налагани от своите американски комшии.

На въпроса дали САЩ са виновни за положението в Куба съвсем искрено можем да кажем - да. Не трябва да обвиняваме за всичко САЩ, но основните причини за състоянието на Куба са като следствие на външната политика на САЩ. След кратък исторически поглед ще видим как американците се опитват да завладеят кубинската територия. След лек преход ще стане ясно как САЩ са поддържали военния режим на Батиста с цел облагодетелстване и влияние, превръщане на Куба в част от щатите на великата федерация. За да стигнем до днешната политика на изолационизъм водена на САЩ спрямо Куба. По този начин кубинската държава е лишена от възможността да се развива в политически и икономически аспект. Тя е превърната в маргинален герой на международната сцена и по този начин е обречена на едно мъчително съществуване.

Правейки исторически преглед виждаме, че още през 1741 г., губернаторът на Ню Йорк препоръчва да се завземе Куба за целите на търговията. Американците приемат Карибско море като тяхно езеро и Томас Джеферсън, автор на Декларацията за независимостта на САЩ, считан от някои историци за баща на демокрацията, предлага като президент на САЩ (1801-1809) да се анексира Куба. През 1805 г. пише, че придобиването на Куба е крайно необходимо за защитата на Луизиана, Флорида и Мексиканския залив, а през 1809 г. предлага на президента Медисън да издигне на края на острова колона с надпис *Nec Plus Ultra* ("Не по-нататък" или "дотук"), който да отбележи, за успокоение на латиноамериканците, границата на завоеванията им на юг. Джеферсън включва в анексионистките си планове цялото Карибие. През 1823 г.

¹ Студент в програмата Политически науки на НБУ.

той отново препоръчва на президента Монро да анексира Куба, което щяло да допринесе за мощта на САЩ. През 1812 г. една карта, издадена от правителството на САЩ, обозначава Куба “като естествена част от републиката”. Президентът Джеймс Нокс Полк (1845-1849), докато води война за мексиканските територии на Флорида, Тексас, Ново Мексико и т.н., предлага на Испания да купи Куба. Десет години по-късно американският президент Джеймс Бюканън (1857-1861), следвайки Джеферсън и Полк, също предлага да купи Куба, за да я превърне в огромна захарна плантация. Когато плановете за фактическо присъединяване не успяват, започва икономическото нахлуване в Куба чрез производството на захар, тютюн, кафе. Това са първите стъпки на САЩ към превръщането на Куба в част от американската територия и политика.

Апетитите на САЩ към Куба не се ограничават само до там.. През далечната 1823 г., когато повечето латиноамерикански държави са вече независими, за да пресекат реваншистките възжелания на европейските метрополи, но главно, за да подсигурят своите интереси, САЩ приемат „Доктрината Монро”, която провъзгласява Америка за американците, но в понятието американци не се включват жителите на Централна и Южна Америка. Различни американски правителства предлагат на Испания да купят Куба, както купиха Аляска и Луизиана. Силно лоби с интереси в кубинската захарна индустрия подклажда желанието да се анексира Куба. Вече има прецеденти с присъединяването на половината мексиканска територия (около 1 млн. кв. км, девет пъти колкото България) през 1848 г. и купуването на още 114 000 кв. км от поредния екстравагантен мексикански диктатор Санта Анна. Но Куба устоява на американските интереси до толкова, до колкото се опитва са запази целостта си и да не се превърне в част от онези държави дето дават мило и драго, за да са под влияние на САЩ.

Съдбата на малките държави, разположени на кръстопът, е особено тежка. Такава е съдбата на Куба, “перлата” на Карибско море за испанците, “захарница” и остров на удоволствията за американците. Желана е от всички. След две продължителни войни - 1868-1878 (и една “малка война” 1879 -1880) и 1895-1898, Куба извоюва своята независимост, но е отдавна в полезрението на интересите на САЩ, които обявяват война на Испания, когато Островът е вече почти изцяло в ръцете на кубинските бунтовници. Благодарение на тази кратка, няколко месечна, предварително спечелена война срещу съкрушената, в дълбока криза Испания, САЩ печелят Порто Рико, Куба и Филипините. През януари 1899 г. Куба е окупирана от американски войски и е управлявана от американски военен губернатор. След намесата на американците в освободителната война кубинските генерали са подложени на всякакви унижения. Ген. Каликсто Гарсия, стратегът, който сломява испанските войски край втория град на острова - Сантяго де Куба, “освободителните”

американски войски не го допускат да влезе в града. Когато на 10 септември 1898 г. в Париж се сключва мирен договор между Испания и САЩ, кубинските представители на революционните войски, правителството и политическите партии са отстранени. Тези факти напомнят българската история. САЩ се противопоставят последователно на независимостта на Куба, защото, ако кубинците я извоюват сами, няма да могат да анексират Острова. Американците окупират Куба до 1902 г., но се връщат отново с бойни кораби и морска пехота по различни поводи през 1906 -1909 г., 1912 г., 1917-1920 г. и 1933-1934 г. С тези събития още веднъж се показва несправедливата политика на Великите сили спрямо по-малките държави и особено когато са заложени икономически интереси.

Така американците се настаняват не само с войските си на острова, но и с капиталите си. За двадесетина години САЩ изкупуват 2/3 от обработваемата земя на Куба и стават еднолични господари на икономиката на страната. Те подпомагат диктатора Батиста да се задържи на власт повече от 26 години въпреки ширещата се корупция, безработица и недоимък.

Кубинската революция започва още през 1953 година, когато Фидел Кастро повежда неуспешната атака срещу казармите Мондакала в Сантяго де Куба. Три години по късно, Фидел, брат му Раул и 79 техни съмишленици започват съвместна партизанска война срещу режима на Батиста. Революционерите бързо печелят симпатиите на бедните, които ги подкрепят с всевъзможни средства. Така вълната от недоволни залива острова, Батиста бяга в Доминиканската република с 40млн. долара държавни средства, а Кастро и съмишлениците му влизат победоносно в Хавана на 1 януари 1959г.

Първите стъпки на новата власт – преразпределение на земята и национализация на чуждите компании, огромното мнозинство от които са американски, въвежда САЩ и новата власт влиза в списъка на вечните врагове. През 1961г. САЩ късат дипломатически отношения с Куба и започва яростна кампания срещу режима на острова, без да подбират средства и начини. ЦРУ организира хилядите привърженици на Батиста, избягали в Маями след революцията, финансира ги щедро и ги обучава във военни лагери във Флорида и Гватемала. През 1961г. те поемат от Никарагуа към Куба, като същевременно самолети бомбардират няколко кубински летища. Акостирали в Залива на прасетата, операцията претърпява пълен провал. Отношението между двете страни се изостря до крайност през 1962г. когато СССР решава да разположи ядрено оръжие в Куба. Планът не успява, но затова пък САЩ налагат цялостно ембарго върху търговията с острова и дори забраняват на свои граждани да пътуват до Куба. Така започва същинската политика на САЩ, която продължава и до днес. С няколко поредни хода Куба е изолирана от търговските

взаимоотношения и по този начин тя търпи вътрешни нужни и икономика се превръща в основно бреме на страната.

Първоначално ембаргото е било предимно и единствено за САЩ и държавите, които са привърженици на нейната политика. Но с времето Куба привлича чуждестранни инвестиции от Европа и Канада и чрез стимулирането на туризма се получава подобряване на икономиката на острова и постоянен икономически ръст. Отговорът на САЩ, разбира се, не закъснява и Конгресът приема печалния Акт Хелмс-Бъртън, с който се опитва да интернационализира ембаргото върху Куба, като налага санкции и върху неамерикански компании, търгуващи с острова. Следва решителен протест както от страна на Канада и Европейския съюз, така и от Русия, Китай, Мексико и страните от Латинска Америка. Така или иначе напрежението остава високо, периодически заплашвайки да запали огъня на конфликта. През 1997г. например четири атентата в няколко от най-реномираните хотели в Хавана разтърсват острова, а година по-рано кубинските въздушни сили свалят два американски разузнавателни самолета, пилотирани от кубински имигранти, нарушили въздушното пространство на острова. Има и стотици други планове за дестабилизация на острова, които са разработени от ЦРУ.

Геополитическите престрелки между двете страни продължават. Битката в ООН е особено енергична. Всяка година в резолюции на ООН целият всят осъжда икономическото ембарго срещу острова като противоречащо на международното право и призовава Щатите незабавно да го прекратят. Отговорът на САЩ не закъснява и те инициират ежегодни резолюции на ООН, осъждащи нарушаването на човешките права на острова, гласувани далеч по-драматично, обикновено с 1-2 гласа повече в полза на резолюцията. Но това по никакъв начин не отказва САЩ от своите амбиции и външна политика спрямо Куба.

Последните мерки на правителството на Буш от декември 2006 г. забраняват на американските компании да предлагат Интернет услуги на Куба. Когато кубински гражданин иска да се свърже с Google, получава отговор, че тази услуга не се предлага за Куба. Забраняват на компанията Saint - Jude износа на пейсмейкъри за деца за Куба, забраняват достъпа на кубинските издатели до Панаира на книгата в Порто Рико. Пак през декември 2006 г. хотелиерските вериги "Карлтън", "Хилтън" и "Мариот" са инструктирани да прекъснат договорите на кубинските музиканти, освен ако не живеят в Маями. Наложена е глоба на Оливър Стоун за пътуването му в Куба, за да снима документалните филми "Команданте", "Търсейки Фидел", глобяват и Майкъл Мур за пътуването му в Куба по повод снимките на филма "Сико", глобяват Съюза на Баптистките черкви заради пътуването им в Куба с хуманитарна помощ.

Глобите за пътуване в Куба или за търговия с Острова са до един милион долара за фирмите и до 250 000 долара на човек и затвор до 10 години за американци и за кубинци, живеещи в САЩ. Кубинците имат право да посещават семействата си, останали в Куба, веднъж на три години и не могат да им изпращат повече от 300 долара на тримесечие. За кубинците се налагат ограничения, а знаем, че пратките на пари на работещите в САЩ за техните семейства е главно перо в бюджета на някои централноамерикански държави. Може да се припомни, че американските власти и някои европейски правителства обвиняваха с право българските власти по време на социализма, че в редица случаи не разрешаваха на семействата да се присъединят към емигрантите, предпочели Запада. Днес, в XXI век това е повсеместна практика на САЩ и на Европейската общност, които отказват визи на семействата, останали в съответната страна.

Спрямо Куба всичко е по-сложно, защото американските закони засягат и трети страни. Американските компании нямат право да търгуват с Куба. Всяка стока, произведена където и да било, макар и с незначително американско участие, не може да се изнася за Куба. Така японската компания “Шимадзу” не може да продава спектрофотометри на Кубинския институт по хигиена и хранене. Когато някоя американска компания откупи европейска или друга компания, сделките с Куба секват. Щом “Дженерал Електрик” откупи финландската “Datex-Ohmeda”, веднага спират традиционните продажби на упойки и многообхватни монитори. Когато едно предприятие от трета страна търгува с Куба, губи американските си клиенти. На банката Netherlands Carribean Bank от холандските Антили ѝ бяха замразени сметките в САЩ, а на американските граждани и фирми им бе забранено да ползват услугите на банката. Примерите нямат брой. Обсадата продължава и се затяга. САЩ налагат на света свободата на търговията с философията, че всичко е позволено, без предпазни мерки за местните индустрии, налагат и неограниченото движение на капитали и стоки, което често нанася непоправими щети на местните икономики, но спрямо Куба е точно обратното.

Куба не може да изнася нищо за САЩ, Куба не може да използва долари за сделките си, Куба не може да реализира финансови операции, нито да получава заеми от световни, регионални или американски финансови институции. Куба не може да внася нищо от предприятия, които търгуват със САЩ. Кубински кораби не могат да влизат в американски пристанища, кубински самолети не могат да кацат на американски летища. Куба не може да внася продукти с над 10% американски компоненти. Предприятията от трети страни не могат да внасят в САЩ продукти от кубински суровини или с кубински компоненти - Буш създаде специална агенция, която да пречи на продажбата на кубински никел в света. Куба не може да използва

американска технология, например оптически кабели. Куба не може да приема американски туристи, а те нямат право да купуват кубински продукти като ром и пури дори в трети страни или по Интернет, а в същото време позволяват да се използват на територията на САЩ кубински марки като на рома "Хавана клуб" и на пурите "Ромео и Жулиета", въпреки усърдието на американските власти да защитят американските марки и лицензи, записването на музика от Интернет и т.н.. Със специални лицензи могат да се продават на Куба някои храни и медицински материали, но те не могат да се използват за лекуване на пациенти във Венецуела или в други латиноамерикански страни или в общо 70-те страни, където практикуват кубински лекари по програмите на офталмолозите по "Операция чудо" или "Бригадата Хенри Рийв" и "Интегрална програма за здравето". Всяка покупка със специално разрешение за Куба трябва да бъде платена предварително в брой чрез банки на трети страни. За транспорта на тези стоки също се иска разрешение и не могат да се използват кубински кораби.

Предприятията на трети страни, особено тези, които инвестират в Куба, са застрашени със съд по закона "Хелмс-Бъртън" и губят американските си клиенти. На техните директори и на семействата им се отказват визи за САЩ. Куба намира много трудно кредити и може да ги ползва при най-неизгодни условия поради намеса на американската администрация. През 2006 г. Куба е загубила 184 милиона долара при ползване на кредити, поради американската класация, че е несигурна страна.

Но цифрите не илюстрират добре какво означава ембаргото. Цифрите не включват мъката от отказаните визи на кубински спортисти, които са се подготвяли от години да участват в някое спортно събитие. Те не отчитат горчивината на отказаните визи на кубински учени и преподаватели, които са се подготвяли дълго за участие в даден конгрес. По времето на Буш десетки американски университети губят правото си да развиват съвместни програми и да изпращат студенти в Куба. Цифрите не отразяват разочарованието от неосъществените пътувания на кубински музиканти и артисти, спрени от американската администрация. Те не включват страданието на разделените семейства, които не получават визи за САЩ или разрешение за пътуване до Куба. Да се смята, че недостигът в Куба се дължи изключително на американската обсада, е недостоверно. Но да се твърди, че той се дължи само на избраната система, е съвсем невярно. Разбира се, ако се спрат социалните придобивки на хората, ако се ограничат парите за медицина, култура и образование или ако те станат като в други страни от Третия свят, кубинските магазини ще са по-пълни. Но обсадата изисква нещо невъзможно - една малка страна да произвежда и задоволява всичките си нужди от сапуна до оптичните кабели, скенерите и самолетите в един свят, където Китай произвежда за най-развитите страни.

Справедливо е също да се каже, че блокадата има и други измерения. Куба имаше право на съветска помощ - известна е ролята на бившия Съветски съюз за Куба. Но е малко известно, че след като оборудваха Куба със съветска технология на мястото на американската, при разпадането на Съветския съюз изоставиха Куба на съдбата ѝ и тя трябваше да започне отново преоборудване. Как една малка и обсадена държава може да издържи на такива радикални промени за толкова кратки исторически периоди? България изпита и продължава да изпитва трудностите на смяната на технологиите, затворени и изоставени заводи стърчат из цялата страна. Куба фактически попадна в още една неволна блокада, когато съветските петролни танкери спряха да влизат в кубинските пристанища и кубинската захар загуби пазара си, а търговията с бившите социалистически страни секна внезапно. Но Куба доказва, че може да се справи сама, макар и с огромни жертви.

Ембаргото спрямо Куба се прави в името на демокрацията. Но демокрацията, изглежда, се избира като по меню в ресторанта. Всяка година от 16 години насам Куба внася в Общото събрание на ООН резолюция, която осъжда блокадата и за 16-и път светът гласува срещу блокадата.

На 30 октомври 2007 г. Общото събрание на ООН одобри Резолюция A/RES/62/L.1 "Необходимост от прекратяване на икономическата, търговската и финансовата блокада, наложена от САЩ на Куба." От 192 държави 184 одобряват резолюцията; 4 държави са против нея - САЩ, Израел, Маршалските острови и Палау; една се въздържа – Микронезия; 3 отсъстват - Салвадор, Ирак и Албания.

Данните показват как расте подкрепата за Куба срещу ембаргото и не е необходим специален анализ, за да се разбере защо САЩ, Израел и Палау - архипелаг от Микронезия, под опеката на САЩ от 1947 г., гласуват против, защо Микронезия се въздържа и защо Салвадор, Ирак и Албания отсъстват. Докато в България някои нови ръководители мислеха, че пътят към Европа минава през Америка, забравяйки 45 години близки отношения, забравяйки, че чрез Куба България надникна в един непознат континент, че се отвори към една неизвестна испаноезична култура и към испанския език, че се запозна с Тропика и се научи да произвежда за тропически условия, българското правителство зае в продължение на три години - 1992, 1993 и 1994, позицията на въздържала се, но от 1995 до 2007 г. се солидаризира с Европа и гласува против ембаргото.

Демокрацията изисква малцинството да се подчини на мнозинството, демократичните закони са валидни и в международен план, но въпреки 184-те гласа "против" блокадата, САЩ продължават да я налагат на Куба. Неслучайно в резолюцията не е спомената политическата блокада, защото въпреки че САЩ изключват Куба от ALCA - планирания общ пазар на Американския континент, Куба е

член на ALBA - алтернативното обединение на латиноамериканските държави без САЩ. Куба е председател на Движението на необвързаните страни със 118 страни-членки и е избрана за член на Генералния съвет на ЮНЕСКО.

Остава неразчупена и информационната блокада. Кубинският глас не се чува в оригинал. Новините за Куба се произвеждат в големите световни агенции или просто няма новини. За Куба се информира с неистини или полуистини, или се подминава с мълчание, не се излагат кубинските съображения, аргументи или коментари за дадени събития, а в идеалния демократичен свят всички имат право на глас. Демокрацията в идеалния ѝ вид претендира за толерантност към разликите, но днешната "демокрация" проявява особена нетърпимост и към най-незначителното отклонение от налагания икономически и политически модел, към когото трябва да се приспособят народи с най-разнообразни традиции, държави с коренно различно устройство, с различна историческа и географска даденост. Неслучайно Франция поиска да се запази "изключението в културата" от угнетяващата, смазващата еднаквост на консумативното общество. Имат ли право малките държави да искат "политическо и икономическо изключение", след като 184 държави от 192 осъждат американската политика спрямо Куба?

До кога на САЩ ще им се позволява всичко, а на други държави ще им се налага чужда политика и защо всичко трябва да се обяснява с демокрацията? Така един от най-мечтаните режими и обявяван за най-справедливите се превръща в инструмент на диктатура в ръцете на създателите му. Куба като страна, която отказа да бъде част от световните идеи и амбиции на САЩ се превърна в жертва на това което ние наричаме демокрация и справедливост. -

Използвана литература:

1. http://www.eu-bg.com/bg/publications_events/recommended_by_us
2. http://news.ibox.bg/news/id_1960291884
3. <http://www.econ.bg/news86030/article132827.html>
4. http://nezavisim.net/index.php?option=com_content&task=view&id=4614&Itemid=78
5. <http://che-guevara.hit.bg/istoricheska%20spravka%20za%20Cuba.html>
6. <http://www.ianchadwick.com/essays/cuba.html>